

ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายพัฒนาการศึกษา ระหว่างไทยและจีน

หลี่ เหวินเหลียง^{a,✉} สุพรรณิ ไชยอำพร^b

^aอาจารย์ประจำ ^bรองศาสตราจารย์ประจำ
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
✉lirenliang2511@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบนโยบายพัฒนาการศึกษาของไทยและจีนใน 10 ปีที่ผ่านมา โดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งประกอบด้วยศึกษาเอกสาร การประชุมกลุ่ม และสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่าไทยและจีนต่างได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันออกโดยเฉพาะลัทธิขงจื๊อ ซึ่งให้ความสำคัญกับศึกษามาก แต่จีนให้ความสำคัญกับการศึกษามากกว่า โดยครอบครัวจะทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน ทั้งประเทศไทยและจีนต่างบริหารการศึกษาโดยใช้ระบบราชการที่รวมอำนาจและบังคับบัญชาแนวดิ่ง แต่ไทยเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่า ส่วนจีนมีประสิทธิภาพและเอกภาพและมีความต่อเนื่องในการบริหารจัดการมากกว่า แต่ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ประเทศจีนจะเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ส่วนไทยเน้นรอบรู้มากกว่าความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาไทยผลิตบุคลากรที่มีความคิดสากลในสาขาการบริหาร สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แต่จีนเน้นผลิตบุคลากรที่มีความรู้ระดับสูงในสาขาคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ และเคมี บุคลากรเหล่านี้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สร้างนวัตกรรมสู่สังคม

คำสำคัญ การศึกษาเปรียบเทียบ นโยบายพัฒนาการศึกษา ไทย จีน

A Comparative Study of Education Development Policy between Thailand and China

Li Renliang^{a,✉} Supanee Chaiumporn^b

^aLecturer, ^bAssociate Professor, School of Social and Environmental Development,
National Institute of Development Administration

✉lirenliang2511@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the policy on educational development in Thailand and China during the past 10 years 2) to study the similarities and differences between Thailand and China's policy on educational development. This research is based on qualitative research approach including documentary study, focus group, in-depth interviews of 18 key-informant. The research result shows that Thailand and China's education are influenced by Eastern culture, especially from Confucius philosophy. Therefore no matter at individual, family or national level, Thailand and China both place a lot of importance on education. However, due to population, educational resources, and differences in values, China's emphasis on importance of education is higher. Chinese families will do whatever it is possible for their descendant's education, and their children are highly determined and hardworking to improve their way of life. Chinese students focus on studying well, meanwhile, Thai places importance on both knowledge and morality. Educational management in Thailand and in China are bureaucratic with centralized authority and linear hierarchy. However, Thailand allows every sector of community to participate more, China's educational management, on the other hand, has higher efficiency, unity and continuity, but lacks participation of the people in society. China's education emphasizes more on specific expertise in certain fields, whereas Thailand's emphasizes more on well-rounded knowledge than to be an expert in particular fields. During the past 10 years, Thailand has created many talents with international vision and perspectives in fields of management, social studies and humanities. By contrast, China has created experts in the fields of mathematics, physics and chemistry. These experts have become crucial human resource to develop its economy, society and a number of innovations.

Keywords: Comparative Study, Education Development Policy, Thailand, China

บทนำ

การศึกษาถือเป็นหัวใจและรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการพัฒนาจากจุดสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาประเทศ คือ “ทรัพยากรมนุษย์” ซึ่งถือเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญอย่างยิ่งในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจที่การศึกษาเข้าไปมีส่วนสำคัญ เนื่องจากการศึกษาทำให้แรงงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ส่งผลให้ประสิทธิภาพและปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น การศึกษายังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาด้านสังคม การเมือง ตลอดจนเป็นเกราะป้องกันประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สำหรับประเทศไทย “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งชีวิต (พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ.2553. มาตรา 4.) ภายใต้แนวคิด “การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ” สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยที่ผ่านมางบประมาณที่รัฐบาลไทยอนุมัติให้แก่กระทรวงศึกษานั้น มีสัดส่วนสูงที่สุดเมื่อเทียบกับงบประมาณแผ่นดินในแต่ละปี โดยปี 2560 กระทรวงศึกษาได้รับงบประมาณ 538,749.5 ล้านบาท หรือร้อยละ 20.54 ของงบประมาณแผ่นดิน แต่แม้รัฐบาลจะทุ่มงบประมาณมากเพียงใด หากไม่สามารถจัดการศึกษาให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงภายในพริบตา ตอบสนองต่อความต้องการของโลกได้ การลงทุนด้านงบประมาณทางการศึกษาย่อมไร้คุณค่า โดยเฉพาะในปัจจุบันที่โลกขับเคลื่อนไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีต่างๆ กลายเป็นยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ การกำหนดนโยบายการศึกษาจึงเป็นเรื่องท้าทาย จำเป็นต้องบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งในประเทศ และความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาให้ระบบการศึกษาทันสมัย ทันโลก ตอบสนองต่อความต้องการของโลก ตลอดจนแก้ปัญหาภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ประสิทธิผลที่พึงปรารถนา

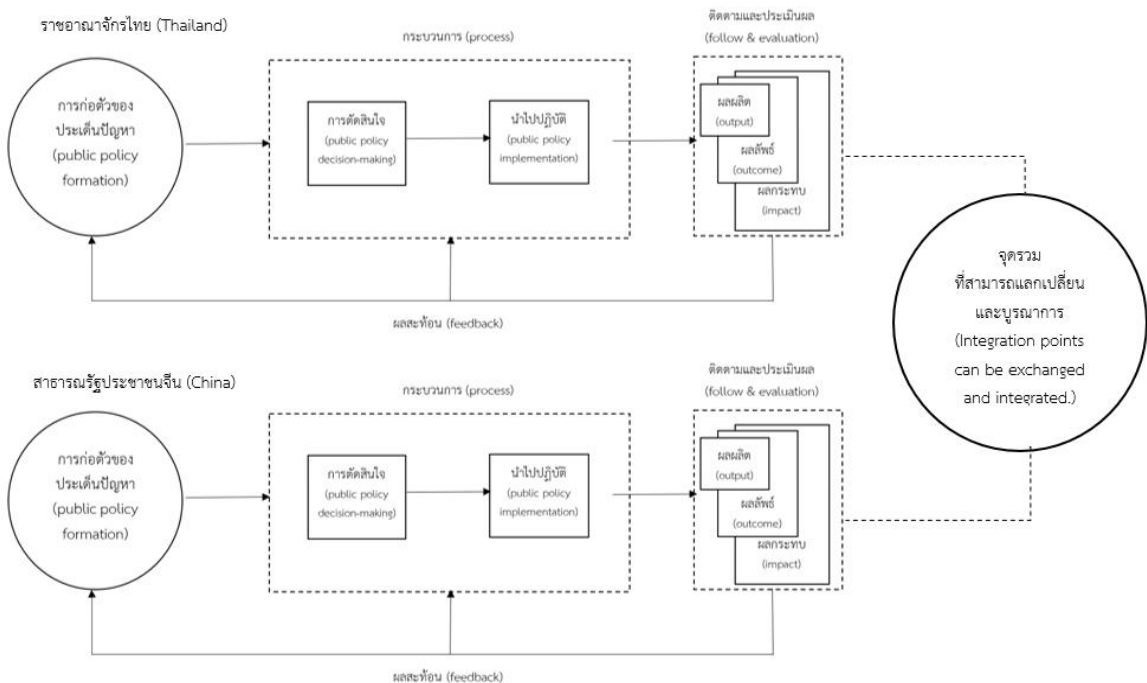
ไทยและจีนต่างเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและเป็นมิตรประเทศต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆ ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการทูต การทหาร เศรษฐกิจ รวมถึงการศึกษา โดยความสัมพันธ์ระหว่างไทย – จีนที่ดำเนินมากว่า 40 ปี ไทยและจีนได้ลงนามในบันทึกความตกลงความร่วมมือด้านการศึกษาไทย-จีนเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือทางการศึกษาและวิชาการระหว่างไทยกับจีน ผ่านการแลกเปลี่ยนนักเรียนทุน การสอนภาษาและแลกเปลี่ยนครู การแลกเปลี่ยนทางวิชาการ รวมทั้งความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและสถาบันการศึกษา ตลอดจนความร่วมมือด้านการฝึกอบรม เป็นต้น นอกจากนี้ในปี 2558 ที่ผ่านมามีไทยและจีนได้ยกระดับความร่วมมือด้านการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ ระบบการเรียนรู้ การวิจัยและพัฒนา และการศึกษาด้านวิชาชีพ ตลอดจนด้านอวกาศและดาวเทียมด้วย

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบนโยบายพัฒนาการศึกษาของไทยและจีนใน 10 ปีที่ผ่านมา (2550 – 2560) โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การเปรียบเทียบนโยบายพัฒนาการศึกษา ตั้งแต่แนวความคิด เนื้อหาหลักสูตร การบริหารจัดการ และผลลัพธ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีสองแนวคิด คือ นโยบายสาธารณะและแนวคิดการจัดการศึกษา ซึ่งประเด็นว่าด้วยนโยบายสาธารณะนั้น ได้มีการทบทวนแนวความคิดตั้งแต่ความหมาย การก่อตัวประเด็นปัญหา การตัดสินใจเลือกและกำหนดนโยบาย นำนโยบายไปปฏิบัติ ประเมินผลของนโยบาย ประเมินตั้งแต่ปัจจัยป้อนเข้า กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ สืบต่อหรือยุตินโยบาย ส่วนแนวคิดการจัดการศึกษามีการทบทวนตั้งแต่ปรัชญา กระบวนทัศน์เกี่ยวกับการศึกษา รูปแบบวิธีการจัดการการศึกษา นโยบาย พระราชบัญญัติ แผนชาติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

ผลการทบทวนแนวคิดทฤษฎี สามารถสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการศึกษาดังปรากฏในรายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินงานตามแผนภาพข้างล่างนี้

ภาพแสดงแนวคิดน่านโยบายการศึกษา

วิธีการศึกษา

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ยึดแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่ม (Focus Group) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยพิจารณาจาก เวลา สถานที่ และบุคคลที่แตกต่างกัน สำหรับวิธีในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมมาจัดหมวดหมู่ตามหัวข้อ ทำการวิเคราะห์หาความสอดคล้องของเนื้อหา ตีความโดยยึดหลักตรรกะและเทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎีควบคุมกับบริบทของสังคม วัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ การเมือง

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการทั้งฝ่ายไทยและจีน ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายทางการศึกษาและผู้ที่มีส่วนได้เสียจากนโยบายการศึกษา เจ้าหน้าที่กระทรวง กรมการศึกษา นักวิชาการที่ทำกรวิจัยนโยบายทางการศึกษาของไทยและจีน จำนวน 18 คน (ฝ่ายไทย 9 คน ฝ่ายจีน 9 คน) การสัมภาษณ์เชิงลึกได้มีการกำหนดประเด็นสำหรับการสัมภาษณ์ (Interview Guidelines) เพื่อให้การสนทนอยุ่ในกรอบและได้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการ

ผลการศึกษา

1 นโยบายพัฒนาการศึกษาของจีน

1.1 แนวความคิดของการกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา

ประเทศจีนเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับการศึกษา จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาด้วยเหตุผลประชากรมีมาก โอกาสที่ประชาชนเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษามีน้อย อีกทั้งด้วยค่านิยมของจีนตั้งแต่โบราณกาลที่มองว่างานที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรีสูงสุดคือรับราชการ ตั้งแต่ขงจื้อซึ่งเป็นปรมาจารย์ด้านการศึกษาเปิดโอกาสให้สามัญชนมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนได้เมื่อ 2,500 ปีแล้วมาตราบนทุกวันนี้ การสอบเข้าเรียนหนังสือถือเป็นหนทางเดียวที่สามารถเปลี่ยนชะตาชีวิตของคนได้ ดังนั้นในระดับปัจเจกบุคคล ปู่ย่าตายาย พ่อแม่จะทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างเพื่อการศึกษาของลูกหลาน ทุกคนตั้งความหวังว่าลูกหลานจะขยันเรียนหนังสือ สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ได้งานดี ๆ สามารถเปลี่ยนชีวิตในชนบทสู่ชีวิตในเมืองได้ ซึ่งเป็นการเชิดชูวงศ์ตระกูล ในระดับประเทศถือการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ ตั้งแต่สมัยตั้ง เสี่ยวผิง อดีตผู้นำของจีนได้เสนอยุทธศาสตร์ “สี่ทันสมัย” การศึกษาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีทันสมัยเป็นหนึ่งในสี่ยุทธศาสตร์ว่าด้วยสี่ทันสมัย และท่านตั้ง เสี่ยวผิงยังกล่าวว่า การวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นกำลังผลิตที่สำคัญที่สุด ต่อมาประธานาธิบดีหู จิ่นเทา เคยเสนอ “ยุทธศาสตร์พัฒนาชาติว่าด้วยการพัฒนาตามหลักวิทยาศาสตร์” เมื่อ 10 ปีที่แล้ว และประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง ได้เสนอยุทธศาสตร์พัฒนาชาติว่าด้วยขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยนวัตกรรม ดังนั้น จะได้เห็นได้ว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่ผู้นำสูงสุดจนถึงปัจเจกบุคคลให้ความสำคัญกับการศึกษาสูงสุด

1.2 กระบวนการบริหารจัดการการศึกษา

โครงสร้างการบริหารการศึกษาเป็นแบบบนลงล่าง ตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการ (ระดับชาติ)- กรมการศึกษา (ระดับมณฑล) - สำนักงานการศึกษา (ระดับเมือง) - สำนักงานการศึกษาเขต (อำเภอ) กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยบริหารงานสูงสุด ดูแลนโยบาย แผนการศึกษาระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว ดูแลมาตรฐานการศึกษา และงบประมาณ กรม สำนักงานการศึกษา และสำนักงานการศึกษาเขตดูแลสถาบันการศึกษาในสังกัดตั้งแต่จัดสรรงบประมาณซึ่งงบประมาณส่วนหนึ่งมาจากส่วนกลาง (กระทรวงศึกษาธิการ) อีกส่วนหนึ่งมาจากภาษีท้องถิ่น (บริษัท ห้างหุ้นส่วนต้องเสียภาษีบำรุงการศึกษา ร้อยละ 2 จากกำไรสุทธิ) ดูแลด้านการดำเนินงาน ตั้งแต่อัตรากำลังคนทางการศึกษา วินัยของบุคลากร จนถึงการจัดสอบวัดผล สอบเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ส่วนสถาบันการศึกษาก็จัดการเรียนการสอนตามนโยบาย เกณฑ์มาตรฐานที่กรม สำนัก สำนักงานการศึกษาเขตกำหนดโดยอนุบาลการศึกษา 3 ปี (อายุ 4-6 ขวบ) ประถมศึกษา 6 ปี (อายุ 7-14 ปี) มัธยมศึกษา (อายุ 14-16 ปี) มัธยมศึกษา (อายุ 17-19 ปี) มหาวิทยาลัย 4 ปี (อายุ 20-23 ปี) ปริญญาโท 3 ปี และปริญญาเอก 3 ปี ทั้งนี้ตั้งแต่ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา 9 ปี เป็นการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งภาครัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่ทุกคนโดยไม่มีการเสียค่าเล่าเรียน

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีประชากรจำนวนมหาศาล มีจำนวนนักเรียน และนักศึกษาทั้งประเทศกว่า 320 ล้านคน มีโรงเรียน 680,000 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ด้านการศึกษาว่า 16 ล้านคน ซึ่งถือเป็นจำนวนที่สูงติดอันดับต้นๆของโลก

การศึกษาด้านวิชาชีพ หมายถึงโรงเรียนด้านวิชาชีพรวมถึงหลักสูตรอบรมวิชาชีพระยะสั้น ปัจจุบันการศึกษาด้านวิชาชีพมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ การศึกษาในหมวดเศรษฐกิจ การคลัง พลศึกษา ศิลปกรรม มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ส่วนการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลับมีแนวโน้มที่ลดต่ำลง

การศึกษาระดับอุดมศึกษา หมายถึงระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก การศึกษาระดับอุดมศึกษาของจีนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับให้เป็นแบบสากลนับจากปี ค.ศ. 1981 เป็นต้นมา ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในจีนมีประมาณ 3,000 แห่งโดย 2 ใน 3 เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐและ 1 ใน 3 เป็นมหาวิทยาลัยเอกชน การเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยของจีนจำเป็นต้องผ่านการสอบเข้าศึกษา แต่ละปีจะมีนักเรียนจบมัธยมศึกษาและสมัครสอบเข้ามหาวิทยาลัยถึง 10 ล้านคน แต่มหาวิทยาลัยรับได้เพียง 7.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 70 ของผู้สมัครสอบ มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในจีนส่วนใหญ่จะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐเนื่องจากมหาวิทยาลัยเอกชนของจีนเพิ่งได้อนุญาตให้เปิดเมื่อ 20 ปี หลังจากที่ยังดำเนินนโยบายเปิดประเทศและปฏิรูป ดังนั้น คุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนยังไม่เป็นที่ยอมรับและด้วยค่านิยมของผู้เรียน ผู้ปกครองและหน่วยงานรับบัณฑิตมองว่าคุณภาพของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยของรัฐดีกว่า

จากข้อมูลของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรมแห่งประเทศจีน (The Chinese Academy of Industry Economy Research) ได้ระบุว่า ในปี ค.ศ. 2012 มีสถาบันการศึกษาและการฝึกอบรมสำหรับผู้ใหญ่จำนวน 124,000 แห่ง มีผู้จบการฝึกอบรมจำนวน 4.823 ล้านคน

ตาราง 1 จำนวนนักศึกษาของประเทศจีนในปี ค.ศ. 2016 (หน่วย:หมื่นคน)

ระดับการศึกษา	รับนักศึกษาใหม่	นักศึกษาที่เรียนอยู่	สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาโท เอก	66.7	198.1	56.4
ปริญญาตรี	748.6	2,695.8	704.2
อาชีวศึกษา	593.3	1,599.1	533.7
มัธยมศึกษาปลาย	802.9	2,366.6	1,423.9
มัธยมศึกษาต้น	1,487.2	4,329.4	1,507.4
ประถม	1,752.5	9,913.0	1,507.4
อนุบาล	-	4,413.9	-

ที่มา:รายงานการศึกษาประจำปี 2016 กระทรวงศึกษาธิการ

1.3 เนื้อหาหลักสูตร

โรงเรียนอนุบาล ประถมศึกษาจีนจะเน้นวิชาภาษาจีน คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ส่วนดนตรี การกีฬา การระบายสี วาดภาพเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนมีชั่วโมงสอน แต่ส่วนมากต้องไปเรียนพิเศษนอกเวลาเรียนตามโรงเรียนกวดวิชา ส่วนระดับมัธยมต้นจะเปิดสอนวิชาภาษาจีน อังกฤษ คณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ การเมือง ทั้งหมด 7 วิชา เมื่อจบมัธยมต้นก็จะมีสอบเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมปลาย หรือโรงเรียนอาชีวศึกษา หรือบางคนอาจไม่ได้ศึกษาต่อเพื่อหันไปประกอบอาชีพ

ในระดับมัธยมปลายมีการแบ่งเป็นสายศิลป์และสายวิทย์ ถ้าสายศิลป์จะเรียนวิชาภาษาจีน การเมือง อังกฤษ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ 6 วิชาและสายวิทย์เรียนวิชาภาษาจีน การเมือง อังกฤษ เคมี ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ ชีววิทยา 7 วิชาเช่นกัน การสอบเข้ามหาวิทยาลัยก็สอบ 6 หรือ 7 วิชาตามรายวิชาที่เรียน หลักสูตรใช้สอนทั่วประเทศ กล่าวคือ ใช้ตำราเรียนแบบเดียวกันหมด ยกเว้นชนกลุ่มน้อยหรือมณฑลหรือมหานครบางแห่งจะออกข้อสอบเองซึ่งมีเนื้อหาการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ของท้องถิ่น

ตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาจะมีความเข้มข้นในการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา ซึ่งโดยทั่วไปนักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อการแข่งขันในสนามสอบ ซึ่งในระดับมหาวิทยาลัยนั้นนักศึกษาจะได้เลือกศึกษาในสาขาวิชาที่ตนสนใจ 4 ปี อันเป็นช่วงเวลาที่นักศึกษาได้ความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ

1.4 ผลลัพธ์ของนโยบายพัฒนาการศึกษา

ด้วยแนวความคิด ค่านิยมและการบริหารจัดการศึกษารวมไปถึงการใช้หลักสูตร ตำราเรียนด้วย จึงทำให้การเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาของจีนมีความเข้มข้น เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การแข่งขันในสนามสอบ

การบริหารจัดการการเรียนการสอนจะเป็นระบบราชการแบบบนลงล่าง รวมอำนาจไว้ส่วนกลาง มีสายบังคับบัญชาอย่างชัดเจน การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมค่อนข้างน้อย ทำให้การบริหารจัดการ การศึกษามีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน นักเรียน นักศึกษามีเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถวางแผน อนาคตได้ด้วยคามมุ่งมั่น ตั้งใจเรียน แต่ละปีผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญออกสู่สังคม

2. นโยบายพัฒนาการศึกษาของไทย

2.1 แนวความคิดของการกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา

ในอดีต 10 กว่าปีที่ผ่านมา ปรัชญาของการศึกษาของไทยเปิดกว้าง มีความเป็นสากลและส่งผล ต่อการศึกษาของไทยอันเกิดจากเสียงเรียกร้องของสังคมและแนวความคิดของการจัดการการศึกษาของ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขสร้างคนไทยที่รู้กว้างรู้รอบและรู้ไกลมองความเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆมอง แบบองค์รวมมากกว่าคนที่รู้ลึกและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางอย่างเดียว การศึกษาในระบบ การศึกษานอก ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยมีการพัฒนาก้าวหน้าไปมาก ในกระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา ของไทย ภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสูง

2.2 กระบวนการบริหารจัดการการศึกษา

โครงสร้างการบริหารการศึกษาของไทยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานสูงสุด ประกอบด้วย 5 หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ดูแลการศึกษาเอกชน) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาภาค ศึกษาจังหวัด และเขตการศึกษา ดูแลกฎระเบียบ มาตรฐานการศึกษา โดยเปิดให้มีความเป็นอิสระทางวิชาการและ ทางการบริหารของแต่ละสถาบันการศึกษาค่อนข้างสูง

ปัจจุบันประเทศไทยมีสถานศึกษา 38,383 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ 4,107 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 31,286 แห่ง สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 415 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 151 แห่ง โรงเรียนสังกัดกระทรวงมหาดไทย 1,290 แห่ง สังกัดกรุงเทพมหานคร 438 แห่ง มีนักเรียนนักศึกษา ทั้งหมด 13,954,715 คน

งบประมาณการศึกษาของไทยส่วนมากอาศัยงบประมาณของรัฐและไม่มีการเก็บภาษีบำรุง การศึกษาอย่างที่จีนทำ แต่รัฐบาลมีนโยบายการศึกษาฟรี 15 ปี นับตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมศึกษา ตอนปลาย

2.3 เนื้อหาหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักสูตรเป็นแกนกลาง ให้สถาบันการศึกษาอ้างอิงและปรับใช้ตามความเหมาะสม ดังนั้น หลักสูตรและตำราที่ใช้ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองโดยตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ในทางปฏิบัติ สถานศึกษามีอิสระในการกำหนดหลักสูตร เลือกตำราและเนื้อหาของการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ของนักเรียนในประถมศึกษา มัธยมศึกษา มี 8 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

สอบเข้ามหาวิทยาลัยของไทยที่ผ่านได้พยายามทดลองใช้หลายวิธีหรือผสมผสานระหว่างวิธีต่างๆ เช่น O-net , A-net , Gat, Pat, Admission และสอบตรง วิชาที่สอบมีภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม สุขศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ ภาษาอังกฤษเป็นต้น

เนื่องจากประชากรไทย 66 ล้านคน มีทรัพยากรทางการศึกษามาก มีสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน นักเรียนมีโอกาสเลือกเรียนมากและด้วยค่านิยมและความเคยชินในการปฏิบัติ นักเรียนไม่ได้หวังที่จะใช้ใบปริญญาเป็นใบเบิกทางสู่ข้าราชการ ดังนั้น นักเรียนก็เรียนในสิ่งที่ชอบ สิ่งที่น่าสนใจ ไม่จำเป็นต้องเรียนเก่งคณิตศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ แต่มีความรู้ที่หลากหลายและเน้นทักษะการดำรงชีวิตในสังคม

2.4 ผลลัพธ์ของนโยบายพัฒนาการศึกษา

มีหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศประเมินผลการเรียนการสอนของไทยซึ่งดีบ้างไม่ดีบ้างเป็นเรื่องปกติ แต่ในความเป็นจริงระบบการศึกษาของไทยไม่ได้เลวร้ายอย่างที่หลายฝ่ายวิจารณ์ นักเรียนไทยอาจไม่เก่งคณิตศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์อย่างที่สิงคโปร์หรือจีน แต่นักเรียนไทยมีความเป็นไทยค่อนข้างสูง มีระเบียบ วินัย รักสนุก รู้รักสามัคคี ขณะเดียวกัน มีความรอบรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม มีทักษะด้านการสื่อสาร เห็นได้ว่าภาพยนตร์ โฆษณา การประดิษฐ์เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ซึ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้ก็เพราะนโยบายการศึกษาเปิดกว้าง ให้อิสระแก่นักเรียนไปเรียนในสิ่งที่เขาชอบ สิ่งที่เขาถนัด โดยไม่เน้นการสอบเข้ามหาวิทยาลัยมากเกินไป

3. ความเหมือนและความแตกต่างของนโยบายพัฒนาการศึกษาระหว่างไทย-จีน

3.1 แนวความคิดในการกำหนดนโยบายการศึกษา

ไทยและจีนต่างเป็นประเทศกำลังพัฒนา และต่างได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันออก โดยเฉพาะลัทธิขงจื๊อ ดังนั้น ไทยและจีนไม่ว่าปัจเจกบุคคล ครอบครัวหรือระดับชาติต่างให้ความสำคัญกับศึกษามาก แต่เนื่องจากจำนวนประชากร ทรัพยากรทางการศึกษา ค่านิยมมีความแตกต่างกัน อันส่งผลให้ประเทศจีนมีความเข้มข้นของการให้ความสำคัญกับการศึกษาสูงกว่า ดังจะพบว่าครอบครัวคนจีนจะทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน และบุตรหลานมีความมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียรมากกว่าเพื่อการเปลี่ยนแปลงในเส้นทางดำเนินชีวิต

3.2 การบริหารจัดการการศึกษา

ในการบริหารจัดการการศึกษาประเทศไทยและจีนต่างใช้ระบบราชการ รวมอำนาจไว้ส่วนกลาง มีสายการบังคับบัญชาแนวดิ่ง แต่ประเทศไทยเปิดโอกาสให้ภาคสังคมมีส่วนร่วมมากกว่า แต่ประเทศไทยเกิดความผันผวนทางการเมืองบ่อย ๆ อันส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อยครั้ง อันตรงข้ามกับจีนที่มีประสิทธิภาพ เอกภาพ และมีความต่อเนื่องในการบริหารจัดการมากกว่า แต่ชาดการมีส่วนร่วมของภาคสังคม

3.3 หลักสูตร สาระการเรียนรู้

ทั้งไทยและจีนมีระบบการศึกษา หลักสูตรและสาระการเรียนรู้คล้ายๆกัน แต่ในระดับประถมและมัธยมประเทศจีนใช้หลักสูตรและตำราเหมือนกันทั่วประเทศ แต่สถานศึกษาในประเทศไทยมีอิสระในการทำหลักสูตร เลือกใช้ตำราได้เอง จีนเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง แต่ไทยเน้นรอบรู้มากกว่าความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

3.4 ผลลัพธ์ของนโยบายพัฒนาการศึกษา

ในอดีต 10 ปีที่ผ่านมา ไทยได้ผลิตบุคลากรที่มีวิสัยทัศน์และมุมมองที่เป็นสากลในสาขาการบริหาร สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แต่จีนผลิตบุคลากรที่มีความรู้พื้นฐานที่แน่นหนาในสาขา คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์และชีวเคมี บุคลากรเหล่านี้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สร้างนวัตกรรมสู่สังคม

ข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบาย ประเทศไทยและประเทศจีนเป็นประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงกัน มีความสำคัญอันดีต่อกันมายาวนาน ทั้งสองประเทศเป็นประเทศกำลังพัฒนาแม้ขนาดพื้นที่ ประชากร จำนวนโรงเรียน จำนวนนักเรียน นักศึกษามีความแตกต่างกันก็ตาม แต่ภูมิหลังการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงปรัชญาของการศึกษา มีความคล้ายคลึง ดังนั้นทั้งสองฝ่ายควรเสริมสร้างการสื่อสารและเรียนรู้ปรัชญา ยุทธศาสตร์และนโยบายพัฒนาการศึกษาซึ่งกันและกันและปรับใช้ในการกำหนดนโยบายตลอดจนนำนโยบายไปปฏิบัติ

เชิงปฏิบัติ ประเทศไทยและประเทศจีนควรส่งเสริม สนับสนุนการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือทางการศึกษา จัดตั้งสถาบันการศึกษาร่วมกัน สร้างหลักสูตรร่วมกัน ทำวิจัยร่วมกัน แลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญไทยและจีน เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการสร้างความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีระหว่างกัน

เชิงวิชาการ สถาบันการศึกษาของจีนมีความเข้มแข็งในการจัดการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ เช่นเคมี ฟิสิกส์ ชีววิทยา วิศวกรรมศาสตร์ทางด้านอวกาศ การบิน การรถไฟ เป็นต้น ไทยควรจะศึกษาวิจัยหลักสูตร กลไกการบริหารจัดการการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์มากขึ้นด้วย นำผลของการศึกษามาพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- Ministry of Education. Education for the Future of Thailand: stable, prosperous, Sustainable. Education Policy of the Prime Minister (General Prayut Chan-ocha). Retrieved October 15, 2016 from <http://www.moe.go.th/moe/upload/news20/FileUpload/45457-3929.pdf>.
- Ministry of Education. Basic Education Core Curriculum 2008. Retrieved October 15, 2016 from <http://math.ipst.ac.th/wp-content/uploads/2015/PDF/Curriculum%202551.pdf>.
- Worrateputtiphong, T. (1997). Determining and analyzing public policy: Theories and Applications. Bangkok: [In Thai]. Publisher SEMA Dhamma.
- Rattanasak, T. (2012). Public policy. Chiang Mai: [In Thai]. Kanungnit Printing.
- Sirisampan, T. (1996). Introduction to Public Policy. Bangkok: [In Thai]. Chulalongkorn Publishing House University.
- Sirirungsri, P. (2010). The future of Thai education 10 – 20 Years. [In Thai]. The Secretariat of the Council of Education Ministry of Education.
- Wasri, P. (2006). Public policy process. Bangkok: [In Thai]. National Health Foundation.
- Anumarnrajaton, M. (2009). **Public policy**. Bangkok: Exponent.
- Ketsuwan, R. (2007). **Public policy**. Bangkok: Borpit Printing.
- Chantharason, W. (2011). Theory of Public Policy Implementation. Bangkok: Prikwarn Graphic.
- Tamrongtanyawong, S. (2003). **Public policy**. Bangkok: Semadham.
- Washikajonh, S. (2006). **Public policy**. Bangkok: Thanedworn.
- Office of the Minister. National Education Act, 2542 Amended (No. 2) 2002 (No. 3) 2010. Retrieved October 15, 2016 from http://www.onesqa.or.th/upload/download/file_975dff739ff5a909753b8bff237c78fa.pdf.
- The Secretariat of the Council of Education Ministry of Education. 2015. Monitoring and Evaluation of educational management in accordance with the Government's Education Policy 2013. Bangkok: Prikwarn Graphic.
- The Secretariat of the Council of Education Ministry of Education. 2009. Design and Development of information systems and data processing systems for national educational management assessment. Bangkok: Plern Studio.
- The Secretariat of the Council of Education Ministry of Education. (draft) Framework for National Education Plan 2060-2575. Retrieved October 15, 2016 from <http://www.moe.go.th/moe/upload/news20/FileUpload/45159-6247.pdf>.

Office of the National Economic and Social Development Board. National Economic and Social Development Plan No.12 (2560 - 2564). Retrieved January 5, 2017 from <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2559/A/115/1.PDF>.

Thai Business Information Center Country Information. Retrieved May 15, 2016 from <http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/about-china/country/>

Thai Business Information Center. China Cabinet Announces Guidelines for Deepening China's Annual Economic Reform 2015. Retrieved 15 May 2016 from http://thaibizchina.com/thaibuachaina/th/china/-economic-business/result.php?SECTION_ID=442&ID=1559